

КЊИЖЕВНО СТВАРАЛАШТВО МИЛИЦЕ ЈАНКОВИЋ

(13. септембар 2014, Народна библиотека „Вук Караџић“, Велико Градиште)

Књижевно стваралаштво Милице Јанковић

Поводом 75 година од смрти српске књижевнице Милице Јанковић (1881– 1939), а у циљу истраживања и презентације стваралаштва ове ауторке, Народна библиотека „Вук Караџић“ Велико Градиште била је иницијатор и носилац пројекта под називом „Књижевно стваралаштво Милице Јанковић“. Пројекат је подржан од стране Министарства културе и информисања Републике Србије у оквиру Конкурса за финансирање и суфинансирање пројеката у области савременог стваралаштва, и то у области књижевности – књижевне манифестације и награде, од 21. децембра 2013. године.

Обележавање овог јубилеја чинило се као добар повод да се укаже на стваралачки опус књижевнице за коју су својевремено показале велико интересовање знамените личности српске књижевности и књижевне критике попут Јована Скерлића, Симе Пандуровића, Исидоре Секулић. Осим наведеног, Милица Јанковић је провела детињство у Великом Градишту, где је завршила и основну школу, те је дужност Библиотеке да на посебан начин негује сећање на завичајне ауторе, што је представљало разлог више да се, како научно-стручној јавности, тако и ширем аудиторијуму, осветли живот и рад ове књижевнице.

Квалитету пројекта и развоју ове идеје, умногоме је допринела сарадња са Филолошким факултетом у Београду и пројектом *Књиженство – теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године* (електронски часопис и база података), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја, а који је препознао заједнички интерес у циљу развоја библиотечке делатности, културе и образовања и показао се као изузетан партнер у остварењу ових циљева.¹

Реализација пројекта *Књижевно стваралаштво Милице Јанковић* подразумева организацију и одржавање округлог стола у Народној библиотеци „Вук Караџић“ Велико Градиште која је заказана за 13. септембар 2014. године, као и издавање зборника радова након одржаног научног скупа. На скупу ће учествовати 16 релевантних стручњака, а организацији скупа и објављивању зборника, поред *Књиженства*, значајну подршку ће пружити Универзитет у Београду и Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“.

¹ Више о пројекту на <http://www.knjizenstvo.rs/index.php>

Пројектни тим:

МА Милена Родић, директорка Народне библиотеке Вук Караџић Велико Градиште –
руководитељка пројекта

Др Биљана Дојчиновић, професорка Филолошког факултета у Београду, руководитељка
пројекта Књиженство – модераторка округлог стола, стручна консултанткиња,
сарадница на пројекту, уредница зборника.

Др Александар Јерков, професор Филолошког факултета у Београду, директор
Универзитске библиотека *Светозар Марковић* у Београду – сарадник на пројекту,
стручни консултант

МА Јелена Милинковић, докторанткиња на Филолошком факултету у Београду –
сарадница на пројекту, уредница зборника

Учесници округлог стола:

1. Др Станислава Бараћ (Институт за књижевност и уметност, Београд)
2. Др Драгана Грујић (Филолошки факултет, Београд)
3. Проф. Др Биљана Дојчиновић (Филолошки факултет, Београд)
4. МА Владимир Ђурић (Филолошки факултет, Београд, докторант)
5. Др Гордана Ђоковић (Филолошки факултет, Београд)
6. Проф. Др Магдалена Кох (Универзитет Адам Мицкијевич, Познањ, Пољска)
7. Проф. Др Александар Јерков (Филолошки факултет, Београд)
8. Мр Велиша Јоксимовић (Министарство просвете, науке и технолошког развоја,
Београд)
9. Наташа Марковић (Службени гласник, Београд)
10. МА Јелена Милинковић (Филолошки факултет, Београд, докторант)
11. Др Нада Мирков Богдановић (Народна библиотека Србије, Београд)
12. Др Слободанка Пековић (Институт за књижевност и уметност, Београд)
13. Др Јована Реба (Влада АП Војводина, Нови Сад)
14. МА Жарка Свирчев (Филолошки факултет, Београд, докторант)
15. МА Вукоман Страњанчевић (Филолошки факултет, Београд, докторант)
16. Мр Тијана Тропин (Институт за књижевност и уметност, Београд)

Милена Родић

МИЛИЦА ЈАНКОВИЋ: БИОГРАФИЈА²

Милица Јанковић (1881–1939), књижевница, рођена је у Пожаревцу, у угледној трговачкој породици. Породичне околности у њеном најранијем детињству биле су врло неповољне јер је отац претрпео велике финансијске губитке и довео породицу на ивицу егзистенције. Ово се одразило на његов брак и довело до развода, након кога ће се мајка Милице Јанковић, са њом, још две ћерке и сином преселити код родитеља у Велико Градиште. У овом граду на Дунаву Милица Јанковић је провела највећи део свог детињства, завршила основну школу и положила малу матуру. Због раног одласка од оца и губитка сваког контакта са њим, једва га се сећала. У Београд, у коме ће провести највећи део свог живота дошла је због школовања. Ту је завршила Вишу женску школу и приватну сликарску школу Бете и Ристе Вукановића стекавши диплому наставнице лепих вештина, тј. цртања. Као наставница радила је у Крагујевцу и Београду, а две године је усавршавала сликање у Минхену. Такође, у два наврата студирала је руски језик код професора Радована Кошутића, који је осетио њен списатељски сензибилитет и таленат и усмерио је ка преводилачком послу. Поред руског, говорила је и француски језик. Са руског језика превела је, између осталог, Толстојеву трилогију *Детињство, Дечаство, Младост*, а овај превод Толстојевог дела прештампаван је неколико пута. Већ почетком века, са свега двадесет година, Милица Јанковић осећа прве симптоме болести (хронични реуматизам или *туберкулоза костију*) због које ће највећи део свог живота провести везана за кревет и колица. Због болести је превремено пензионисана, а последње дане живота провела је у Нишкој Бањи где је и умрла 27. јула 1939. године. На њеној сахрани у Београду говорили су најзначајнији интелектуалци тог времена, а у тадашњој штампи објављени су бројни некролози и прегледи њеног стваралаштва. Милица Јанковић се никада није удавала и није имала децу, а током читавог живота живела је у врло скромним условима, често материјално необезбеђена.

Милица Јанковић је била веома активна књижевница. Писала је приповетке и романе, као и књижевност за децу, редовно и готово све до смрти, те је иза себе оставила око 20 прозних књига. Њено стваралаштво је током прве половине 20. века било одлично прихваћено, била је читана не само у Србији, већ и у непосредном

² Текст је штампан у Ивана Пантелић, Јелена Милинковић, Љубинка Шкодрић, *Двадесет жена које су обележиле 20. век у Србији*, Београд: НИН, 2013.

окурењу, поготово у Хрватској и Босни, а радови су јој преведени на неколико језика. Њена књижевна дела била су међу најчитанијима у међуратном периоду, а о њима су писали готово сви значајнији критичари прве половине 20. века, као и велики број књижевника и књижевница тог доба: Јован Скерлић, Станислав Винавер, Сима Пандуровић, Милан Богдановић, Бранимир Ћосић, Владимир Ћоровић, као и Јулка Хлапец Ћорђевић, Паулина Лебл Албала, Зофка Кведер, Десанка Максимовић, Љубица Марковић, Ксенија Атанасијевић и др. Сарађивала је са најзначајнијим часописима и новинама тог времена као што су *Српски књижевни гласник*, *Београдске новине*, *Политика*, *Мисао*, *Женски покрет*, *Женски свет*, *Летопис Матице српске* и другима. Међутим, и поред веома значајног дела, његове популарности у међуратном периоду и обимне рецепције током живота ауторке, након њене смрти ниједно њено дело није прештампано, нити су постојали озбиљнија рецепција и систематска тумачења. Тек 2012. године њен роман *Мутна и крвава* добио је друго издање.

Милица Јанковић је била присталица социјалистичких идеја. Дружила се са Милицом и Анком Нинковић, поборницама и активисткињама социјалистичког и радничког покрета. О Анки Нинковић написала је и текст у коме је изнела и своје ставове о идејама Светозара Марковића, који је објављен тек 1977. године. Читала је Чернишевског, а за време боравка у Минхену 1904. године упознала се са руским студентима и приступила њиховом кружоку, те је тако била упозната са социјалистичким идејама и размишљањима о револуцији. Била је веома образована и начитана књижевница. У својим делима оставила је податке да је читала великане светске и српске књижевности Толстоја, Дикенса, Мопасана, Шопенхауера, Достојевског, Чехова, Гогоља, Андрића, Вајлда, Ничеа и многе друге.

Прве своје књижевне радове, приповетке, послала је *чувеном* Јовану Скерлићу, тадашњем универзитетском професору и уреднику *Српског књижевног гласника*, најзначајнијег књижевног часописа у Србији. Радове је послала под псеудонимом Л. Михајловић и они су под тим именом и штампани у овом листу 1909. године, а Милица Јанковић ће остати сарадница овог листа све до смрти. Касније у разговору са Бранимиром Ћосићем, који ју је затекао у Паризу на лечењу, дала је разрешење овог псеудонима и посведочила да га је узела у част свог ујака Лазара Михајловића који је имао књижевних склоности, оставио велики утицај на њу и уз кога се формирао њен читалачки укус. Сакривањем правога имена Милица Јанковић се прикључила дугачком низу жена писаца које су објављивале радове под (мушким) псеудонимом и тиме манифестовале тзв. *стрепњу од ауторства* и *неурозу женског писања*. Милица

Јанковић је под истим псеудонимом објавила и своју прву књигу приповедака, која спада у њена најзначајнија дела, *Исповести*, у чувеном издању С. Б. Цвијановића 1913. (друго издање 1922), исте године када Исидора Секулић објављује своју дебитантску збирку приповедака *Сапутници*. Поводом прве збирке приповедака Милице Јанковић и Исидоре Секулић Јован Скерлић је објавио чувену критику *Две женске књиге* у којој је веома позитивно оценио рад Милице Јанковић, а дао негативну оцену прози Исидоре Секулић. Ова критика је пресудно утицала на књижевне судбине обе ауторке. Однос Јована Скерлића према Милице Јанковић на почетку њене каријере био је изразито брижан и заштитнички; велики професор и критичар објављивао је и препоручивао њене текстове, помагао јој је при запослењу, био јој нека врста књижевног ментора, те је ова ауторка прозвана и *Скерлићевом миљеницом*.

Дело Милице Јанковић је вишеструко значајно за српску књижевност и управо се на њему могу препознати и издвојити значајне теме и преокупације књижевница прве половине 20. века. Поводом њене књиге, критичар Бранко Машић написао је да је књига коју напише женска рука, књига из другог света. Њен роман *Плава госпођа* објављен 1922. један је од првих романа у нашој женској књижевности о женској прељуби, а њено аутобиографско дело *Међу зидовима* из 1932. једно је од ретких књижевних аутобиографских сведочанстава о болести. У својој прози је обрађивала теме које ће бити стожерне када је *женска* књижевност у питању, а које се тичу, како је Симон де Бовоар говорила, *постајања женом*, а односе се на женску сексуалност, меланхолију и депресију, утицај литературе на формирање личности, мушко-женске односе, а све у циљу књижевне обраде и представљања специфичности женске природе.

За Милицу Јанковић се говорило да је писала тзв. *прозу за госпођице* или савременом терминологијом названо *chick lit*. Оваква оцена је, између осталог, допринела да се њене књиге у послератном периоду искључе из доминантних књижевних токова и олако одбаце као *лака* литература. Међутим, савремена проучавања књижевности и нова читања текстова Милице Јанковић могу да покажу да је дело ове ауторке парадигма женске прозе прве половине 20. века. Такође, један део радова Милице Јанковић може се сврстати у тзв. урбану или градску прозу јер се на страницама њених приповедака и романа налази веома вешто оцртна слика живота у предратном Београду.

Милица Јанковић заузима веома значајно место у историји литературе које су писале жене и припада златном периоду женске књижевности када су поред ње, неке од

најбољих страница српске књижевности написале и Исидора Секулић, Анђелија Лазаревић, Јулка Хлапец Ђорђевић, Јела Спиридоновић Савић и многе друге српске књижевнице. Дело ове значајне књижевнице, од кога би неке веће и самосвесније културе него што је наша направиле озбиљан културни производ, чека на савремена тумачења и анализе, али и на издаваче који ће га учинити доступнијим савременим читаоцима и читатељкама.

Јелена Милинковић

АПСТРАКТИ

Проф. др Магдалена Кох

Универзитет „Адам Мицкијевич“, Познањ, Пољска

Шта је Милица Јанковић унела у српску прозу?

У раду ће се дати једна од могућих синтеза и предлог новог позиционирања прозе Милице Јанковић у српској књижевности. Посебна пажња ће бити посвећена иновативним књижевним стратегијама те ауторке (као што су на пример нараторолошка трансгресија, модифицирање интимистичких жанрова, коришћење различитих варијанти писма, дневника, исповести, метанарације, родна тачка гледишта, полифонична структура романа), као и новим, понекад и табу, темама (болест и болница, проституција, епилепсија, алкохолизам жена, еутаназија, самоубиство феминистички мотиви, фигура служавке). У фокусу интересовања наћи ће се проза из збирке *Исповести* (1913), *Путем* (1932), *Међу зидовима* (1932), *Људи из скамије* (1937) и романи *Пре среће* (1918) и *Мутна и крвава* (1932). Анализа ових прозних подухвата омогућиће да се преиспита улога Милице Јанковић у формирању нових облика прозе српског модернизма и књижевности међуратног доба и да се истовремено превазиђу досадашње процене стваралаштва ове ауторке.

Мр Велиша Јоксимовић

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд

Стваралачка историја и приповедачки поступак Милице Јанковић

Предмет рада јесте стваралачка историја и приповедачки поступак Милице Јанковић. Мотиве за писање великог броја дела ауторка проналази у породичном амбијенту, детињству, школовању или у сопственој трагичној судбини; више од двадесет година провела је непокретна, „међу зидовима”, како гласи и наслов једне од њених књига приповедака. У необјављеној приповести *Госпођа Анка Анђелковићка* пише и о свом доживљају градова у којима је провела детињство и младост (Пожаревац, В. Градиште, Крагујевац): „Волим Крагујевац мање него место мога детињства, више него место мога рођења.” Део приповетке *Стојан Стевић* обликовала је као сећање на боравак Васе Пелагића у Великом Градишту.

Карактеристике њеног приповедачког поступка (исповедни тон, епистоларна и дневничка форма) уочавају се већ у књизи исповедне прозе *Исповести*. У збиркама приповедака које је објавила после Првог светског рата исповест замењује сведочењем о ратним и послератним догађајима. Прототипове јунака преузима из објективне стварности. Већи степен документарности садржи приповетка *Познанство са Шантићем* која је настала на основу преписке са песником из Мостара. Милица Јанковић идеализује своје јунаке из свакодневног живота; не представља свет какав јесте, него какав би требало да буде. Између бекства од стварности и „поправљања реалности” налази се и свет њених романа (*Пре среће, Плава госпођа, Мртва и крвава*), драма (*Мучење, Нада*), које нису објављене за њеног живота, и приповедака за децу.

Књижевно-критичка рецепција дела Милице Јанковић обележена је опречним ставовима Јована Скерлића и Милана Богдановића. Док Скерлић истиче Миличин „словенски поглед на свет, словенско схватање књижевности и њених задатака”, М. Богдановић закључује да њеној прози недостаје „дах истинског живота”.

Јелена Милинковић

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Љубавни заплети у прози Милице Јанковић или да ли је популарно прогресивно

Проза Милице Јанковић је у књижевној критици често оцењивана као литература за *госпођице* што подразумева да је ауторка писала, тзв. лаку, тривијалну или популарну литературу коју карактеришу једноставни, неретко шематски, заплети, јасно позиционирани ликови, морализаторство у по(р)уци. Оваквој оцени је допринела чињеница да се у делима ове ауторке у великој мери тематизују љубавне ситуације, те да се граде сижеи засновани на (не)оствареним љубавним релацијама између ликова где се углавном појављује низ препрека и немогућности које осујећују срећу јунака/иња. Такође, неретко су у центру ауторкине пажње младе девојке које преживљавају трауматичне (прве) љубави које се испостављају као кључне тачке у њиховом свеукупном емотивно-психолошком развоју. Међутим, као и у случају европског женског љубавног романа, оваква врста заплета је коришћена као оквир унутар кога су се преиспитивале уобичајене друштвене норме и посредством кога су се коришћењем познатих форми пласирале прогресивне идеје везане за слику *женског* и *женственог*. У раду ће се на трагу ових идеја преиспитати у којој мери је Милица Јанковић користила уобичејене сижее и љубавне заплете како би на фону феминистичких и социјалистичких идеја првих деценија XX века, чија је поборница била, креирала нешто другачију *женску* литературу и слику о женском. Ослањајући се на идеје Ролана Барта о љубавном говору и Мишела Фукоа о дискурсу исповести у раду ће се тумачити приповетке и романи Милице Јанковић са љубавним темама са циљем да се покаже колико је ова литература популарна, а/и колико прогресивна. Такође, Милицу Јанковић посматрамо и у књиженоисторијском окружењу које чине ауторке активне у исто време, а које су се бавиле сличним темама, те ћемо покушати да покажемо које је место ове ауторке у линији женског љубавног романа где се на два типолошки супростављена пола налазе Милица Јаковљевић Мир-Јам као ауторка популарне литературе и Јулка Хлапец Ђорђевић као ауторка феминистичког љубавног романа.

Владимир Ђурић

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Исповести Милице Јанковић као пример аутофикционалног писма

У раду се испитују могућности постмодерног читања прве збирке приповедака Милице Јанковић под насловом *Исповести*, а у контексту теорије о аутоfikцији коју је 1977. године лансирао Серж Дубровски (Serge Doubrovsky). Милица Јанковић никад није написала праву аутобиографију, али зато је њено аутобиографско „ја“ увек присутно на експлицитан или имплицитан начин у њеним текстовима, расуто у њеним фиктивним ликовима из којих неретко проговара сама ауторка. Према наводима књижевних критичара као што су Милан Богдановић и Паулина Лебл Албала, најбоља дела ове српске списатељице јесу управо она у којима је она текстуализовала своје животно искуство „продуховљено, продубљено и обележено неизлечивом болешћу.“

На плану дубинске структуре текста, ауторка је свесно или несвесно увек присутна у својим ликовима кроз које текстуализује, а то, постструктуралистички речено, аутоматски значи и да (*ауто*)фикционализује биографске чињенице (аутор, наратор и протагониста се делимично и неухватљиво преклапају). Отуда се и седам приповедака које чине збирку *Исповести* могу посматрати као „fikција саткана искључиво од стварних догађаја и чињеница“, лична исповест поверена „авантури говора“, управо као аутоfikција какву је првобитно замислио Дубровски. Уместо претенциозног писања о себи у форми класичне аутобиографије, ауторка се разоткрива стварајући књижевне, дакле фикционалне ликове (готово увек позајмљене из стварности) који за собом остављају писма, бележнице и дневнике са фактографским подацима стварајући тако илузију стварног, историјског искуства („аутентична fikција“). Тако схваћено аутофикционално писмо Милице Јанковић одговара и Бартовој (Roland Barthes) *жељи* за присуством аутора у тексту, и то у оним текстовима који немају форму директне тј. праве аутобиографије: аутор ужива у измишљању себе и сопствене (ауто)fikције, он се поиграва и *наслађује* у том непрестаном креирању свог *имагинарног идентитета* који се провлачи кроз његове фиктивне ликове, а ту насладу

му пружају бескрајне могућности текстуалног медија. Отуда рад показује да (ауто)биографску Милицу Јанковић као аутора својих дела можемо само *назрети* кроз имагинарне идентитете њених ликова.

Др Слободанка Пековић

Институт за књижевност и уметност, Београд

Жена као биће у ланцу

Плава госпођа Милице Јанковић објављена је као 187. књига у 27. колу СКЗ 1924. године што показује да ни роман ни сама списатељка нису у том тренутку били ни у ком случају део маргинализоване књижевности. Па ипак, књига се не само једном нити може повезати са оним прозним моделом који обележава талас женског стваралаштва почетком 20. века и показује да је у великој мери писање Милице Јанковић повезано са препознатљивим обрасцем. Сличност се пре свега препознаје у ликовима који у тренуцима побуне покушавају да стресу са себе паланачки дух и крути строги патријархални морал. Узлет у „слободу“ резултира егзистенцијалном драмом јунакиње и притиском околине која враћа побуњеницу у дуги ланац непромењених обавеза и кривица. Схематизирање ликова осликава се у контрапункту који је наметнути узус и судбина жене, али и у контрапункту самопристајања на неприхватање високе цене искорака.

Др Станислава Бараћ

Институт за књижевност и уметност, Београд

Загонетка главног лика: позиционирање јунакиња у романима *Плава госпођа и Мутна и крвава* Милице Јанковић

Милица Јанковић је у критичарској и књижевноисториографској оцени Јована Скерлића већ на основу првих радова призната као ауторка исповедне прозе, вреднована због квалитета *искрености*, уз висока очекивања у будуће. Од 1918. године до своје смрти (1939) она је сваким новим делом заиста откривала и друге квалитете свог приповедачког умећа, а посебно романима сложеније структуре – *Плава госпођа* (1924) и *Мутна и крвава* (1932). У два поменута романа Јанковићева уноси једну наратолошку новину у погледу пре/расподеле ликова. Уводећи читаоца на почетку у уверење да је главна јунакиња она која је и насловна јунакиња („плава госпођа“), односно она која се тако у структури најпре постави (Емилија Папрат), ови романи га до краја доводе у недоумицу да ли главних јунакиња има више. Односно, да ли је главна јунакиња романа заправо она која сведочи о животу прве јунакиње и која причу о њој може да пренесе даље. У случају првог романа тај алтернативни главни лик је пријатељица „плаве госпође“ Зоре, Олга, ка чијој судбини се приповедање у другом и трећем делу романа усмерава. Кроз двоструко кодирање главне јунакиње, а уводећи као другу од њих ону која је носилац знања и приче о првој, Јанковићева тематизује само приповедно знање и врши својеврсно огољавање поступка, далеко суптилније од авангардистичке праксе. У обимнијем и наративно сложенијем роману *Мутна и крвава*, „породична прича“ двеју Емилијиних пријатељица, сестара Костић, такође на крају заклања Емилијин роман. Две приче повезане су темом послуге (што је, по Бранимиру Ћосићу, једна од „прохибованих тема грађанске литературе“) и ликовима служавки, који се, с обзиром на чињеницу да је највећи (други) део романа посвећен њима, такође намећу читаоцима као средишње јунакиње романа. Оваква техника приповедања суверено је водила читаоца из једне приче у другу, али и битно динамизовала његову позицију јер је читалац не само постављен пред решавање загонетке о томе ко је главни лик романа, већ и активно увучен у кључну идеју ових романа – о „пређи живота“ и његовог вечног кретања и обнављања.

Др Јована Реба

Влада АП Војводине, Нови Сад

Роман Милице Јанковић: *Мутна и крвава*

У раду се анализира роман *Мутна и крвава* Милице Јанковић, као тачка пресека уметничког и животног искуства и погледа *изнутра* на демон болести. У првој половини 20. века српски женски књижевни дискурс превасходно је конструисан у оквирима интимистичких жанрова: исповести, (ауто)биографије, писама и дневника. Пишући себе, ауторке су успеле да пронађу пут ка публици, а да истовремено не ремете успостављену андроцентричну хијерархију у српском канону. То је у почетку био и смер уметничке путање Милице Јанковић – стварање „прозе за госпођице. На томе би се прича о књижевници и завршила, да у њен живот није ушла болест и заувек га трансформисала. Године 1932, у делима *Међу зидовима*, *Путем* и *Мутна и крвава* књижевница је отворила и затворила круг исповести помрачене бесом и аутоиронијом, у судару са беспомоћним покушајима да се тело победи и ослободи. У њему је Јанковић применила већ утврђену наративну стратегију пресликавања животног искуства на текст. Иако је приповедни оквир базиран на исказу у трећем лицу, аутобиографска, епистоларна, анегдотска и дневничка форма су изражајни медији за повезивање и укрштање свих женских прича у тексту. Ово је комплексан књижевни мозаик кроз чији главни крвоток циркулишу три фабуле о исказивању женских идентитета. У завршним разматрањима, закључује се да је Милица Јанковић, текстуализацијом женских (ис)повести, остварила уникатну полифоничну структуру која се може перципирати као родно укрштање фикције и историје, где се табуизирана стварност трансформише у уметност. Књижевница је експлицитно показала како изгледа субверзија жанра *прозе за госпођице*: трансформишући сопствену идеализовану слику света, она је по њој размазала опскурне тонове страве, безверја и немоћног беса. И што је више тонула у бол, то је њена уметност постајала естетски вреднија, комплекснија, телеснија – ближа суштинском осећању живота.

Наташа Марковић

Службени гласник, Београд

Слушкињино тело

Отеловљење друштвене структуре у роману *Мутна и крвава*

Полазећи од претпоставке француског социолога Пјера Бурдијеа, изнете у његовој студији *La Distinction* (1979), да је тело симболичан носилац вредности које одражавају „универзум друштвене структуре“, те да тело треба посматрати као носиоца друштвених вредности јер је у њега (путем хабитуса, укуса и друштвене позиције) утиснута друштвена класа, у овом раду се разматра начин на који су друштвене структуре отеловљене (*embodied*) у роману *Мутна и крвава* Милице Јанковић. Преплићући, и на особен начин суочавајући, грађански миље (тематизован у приповедним токовима који прате породицу Костић и Емилију Папрат) и посебан сегмент радничког миљеа (тематизован у исповестима слушкиња Емилије Папрат), Милица Јанковић ствара роман који је ненаметљиво, али значајно обележен односом између друштвених класа. Идеолошка потка романа садржана је у приказу свеприсутног, али мање очигледног носиоца друштвених вредности – у приказу слушкињиног тела. Другим делом романа, посвећеном животним судбинама бројних слушкиња Емилије Папрат, доминира тело – превасходно болесно тело Емилије Папрат које је немоћно да само о себи брине, те му је потребна помоћ слушкиње, а потом и тела читавог низа слушкиња. Готово без изузетка тела слушкиња се указују као носиоци друштвених вредности и друштвених класа из којих потичу и неретко су у њима отеловљане друштвено (не)прихватљиве норме понашања. Тако је, на пример, тело Лене обележено егзотичном лепотом и анималном глађу, тело Иванке лепотом која узрокује неморално понашање, гротескно тело Мицике свеукупном осујећеношћу њене егзистенције, тело извесне Црногорке лишом која је чини априори неприхватљивом, углађено тело Нате Млинарувић алкохолизмом, тело Пијаде падавицом од које болује итд. Како је покретач радње другог дела романа немогућност Емилије Папрат да пронађе одговарајућу слушкињу, поставља се питање шта је то у телима слушкиња што их чини неприхватљивим? Штури опис последње неименоване слушкиње, оне која ће се показати као прихватљива, истиче да је она била „готово

невидљива“. Одсуство њеног тела и онога што је у њему отеловљено упућује на закључак да је хармонија друштвеног поредака у романа успостављена тек када је тело друге друштвене класе постало невидљиво.

Жарка Свирчев

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Два женска романа

Пре среће Милица Јанковић и *Ђакон Богородичине цркве* Исидора Секулић

Оглед има за циљ да истражи и осветли литерарне сусрете Милице Јанковић и Исидоре Секулић. Након осврта на досадашњу компаративну рецепцију списатељица, указаће се на поетичке сродности и диспаратности списатељица на тематско-мотивском и стилском плану.

У фокусу истраживачке пажње је компаративно сагледавање романа *Пре среће* и *Ђакон Богородичине цркве*. Романи се интерпретирају из перспективе поетике женског *Bildungsromana*. Пратећи романескну путању развоја/сазревања женске (само)свести, интерпретација укључује теме образовања, породичних односа, каријере, сексуалности, религиозних криза у кореспонденцији са (не)канонским литерарним и културним наративима. Посебна пажња је посвећена мотиву брачне заједнице, односно проблематизацији брака из женске перспективе и присвајање истог у циљу подривања и субверзије друштвених/родних улога. Промишљање сидришних сужејних тачака и идејних исхода увезаће се са интерпретацијом жанровских и наративних стратегија списатељица.

Овим интерпретативним избором настоји се осветлити и продубити разумевање поетичких модела двају романа и њихових списатељица. Такође, у огледу ће се покушати оцртати традиција женског *Bildungsromana* у српској књижевности у коју ће се локализовати и романи Милице Јанковић и Исидоре Секулић. Указаће се на њихово

место у модернизацијским процесима српског прозног израза, али и на њихово повлашћено место у контексту модерног женског *Bildungsromana*, то јест њихове позиције међаша у традицијској линији *девојачког романа* у српској књижевности.

Др Нада Мирков Богдановић
Народна библиотека, Београд

Десанка Максимовић и Милица Јанковић у свом књижевном времену

У раду се указује на сродност књижевних сензибилитета и односа према читалачкој публици различитих узраста у делу Десанке Максимовић и Милице Јанковић у периоду између два светска рата. Имајући у виду објављена дела, али и текстове сачуване у рукописним заоставштинама, утврђују се књижевне везе и евентуални међусобни утицаји две ауторке које се по обиму и разноврсности својих опуса истичу као најзначајније жене писци у овој књижевној епохи.

Проф. др Биљана Дојчиновић
Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Исповести сужња – Милица Јанковић и Динг Линг

У раду ћу поредити лирске записе Милице Јанковић *Међу зидовима* и новелу *Дневник госпођице Софије* кинеске ауторке Динг Линг. Оба рада настају у приближно исто време у „другачијим модернизима” – српском и кинеском. Сличности и разлике ова два текста – лирски гласови, тема сужањства због болести, описана у интимистичким жанровима дневника и исповести – омогућавају да се размотре и специфичности женског образовног романа, као жанра који је у позадини оба ова дела.

Мр Тијана Тропин

Институт за књижевност и језик, Београд

Милица Јанковић и књижевност за децу

Ово излагање бавиће се делима која је Милица Јанковић писала и објављивала за децу. Будући да рад ове списатељице тек последњих година поново задобија критичарску пажњу, покушаћемо да осветлимо основне карактеристике њених текстова намењених деци, контекст њиховог настанка, могуће утицаје и однос према делу опуса Милице Јанковић који се обраћа одраслима, као и да представимо могућности за њихову ревитализацију и нову рецепцију.

Драгана Грујић

Гордана Ђоковић

Филолошки факултет, Универзитет у Београду

Милица Јанковић (1881–1939)

селективна библиографија

Селективна библиографија Милице Јанковић обухвата библиографске јединице распоређене у три целине. У првој целини налазе се њени радови, у другој радови о њој а у трећој целини некњижна грађа у којој је заступљена ова ауторка. У оквиру сваке целине грађа је разврстана по азбучном реду.

Библиографија је урађена на основу Узајамног каталога COBISS.SR, Лисног каталога Народне библиотеке Србије, *Каталога књига Народне библиотеке Србије: 1868–1972* и *Српске библиографије 1868–1944*.

Због лакшег сналажења, библиографију прате регистар наслова, именски и предметни регистар.

БИОГРАФИЈЕ УЧЕСНИЦА И УЧЕСНИКА

Станислава Бараћ. Рођена 1977. године у Зрењанину. Дипломирала на групи са српску књижевност са општом књижевношћу на Филолошком факултету Универзитета у Београду. На истом факултету магистрала (са тезом *Авангардне тенденције у часопису Мисао у време уређивања Ранка Младеновића 1922–1923*, објављеном у виду монографије *Авангардна Мисао*, 2008) и одбранила докторску тезу *Жанр женског портрета у српској периодици 20-их и 30-их година 20. века* (2014). Учествовала на бројним домаћим, регионалним и међународним конференцијама и објавила око тридесет студија у научним часописима и зборницима радова. Од 2004. године запослена у Институту за књижевност и уметност на пројекту специјализованом за проучавање (књижевне) периодике. Посебне сфере интересовања и проучавања: опус Иве Андрића, авангардна књижевност и женска књижевност и активизам „међуратне“ епохе, односно женски часописи на српском језику.

Драгана Грујић. Дипломирала на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду, где је завршила мастер студије. На Филолошком факултету, модул култура, марта 2014. одбранила је докторску тезу. Од 2001. до 2009. године радила у Народној библиотеци Србије, а од 2009. ради на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Предавач је на семинарима за стручно усавршавање наставника и школских библиотекара и скуповима које акредитује Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Члан је пројекта *Књиженство, теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*.

Биљана Дојчиновић. Ванредна професорка на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности Филолошког факултета Универзитета у Београду. Једна од оснивачица Центра за женске студије у Београду као и Индок

центра Асоцијације за женску иницијативу. Главна уредница *Генера*, часописа за феминистичку теорију, од 2002. до 2008. Од 2009. до 2013. чланица управног одбора COST Action IS0901, *Women Writers in History: Toward a New Understanding of European Literary Culture* (2009–2013). Од 2011. руководитељка истраживачког пројекта *Књиженство – теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*. Објавила је књиге: *Гинокритика: Род и проучавање књижевности коју су писале жене* (1993); *Одабрана библиографија радова из феминистичке теорије/женских студија 1974–1996* (1997); *Градови, собе, портрети* (2006); *GendeRingS: Gendered Readings in Serbian Women's Writing* (CD) (2006); *Картограф модерног света* (2007); *Сусрети у тами: увод у читање Вирџиније Вулф* (2011).

Гордана Ђоковић. Дипломирала на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду, где је завршила и мастер и докторске студије. Докторску дисертацију одбранила је марта 2014. године. Од 2002. до 2010. године радила у Народној библиотеци Србије, а од 2010. ради на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Предавач је на семинарима за стручно усавршавање наставника и школских библиотекара и конференцијама које акредитује Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Члан је пројекта *Књиженство, теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*.

Владимир Ђурић. Докторанд на Филолошком факултету у Београду, где је дипломирао и одбранио мастер рад на катедри за француски језик и књижевност. Стипендиста је Министарства просвете, науке и технолошког развоја од 2012. Бави се проучавањем компаративне књижевности, посебно истраживањем српске књижевности коју су писале жене у контексту савремене француске компаратистике (имагологија, интертекстуалност), а од 2012. учествује у

раду пројекта *Књиженство – теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*. Учествовао је на разним међународним семинарима, научним скуповима и конференцијама у земљи (Београд, Ниш, Крагујевац) и иностранству (Хаг, Познањ, Будимпешта). Објављивао је радове у часописима *Филолошки преглед*, *Књиженство* и *Липар*.

Велиша Јоксимовић (Курјаче код Великог Градишта, 1961) дипломирао је на Филолошком факултету у Београду, на Групи за југословенске књижевности и српскохрватски језик. На истом факултету завршио је и постдипломске специјалистичке студије (смер: критика текста) и магистарске студије (смер: наука о књижевности). Радио је као библиотекар, професор српског језика и књижевности у основној и средњој војној школи (1987–1993, 1995–1996), као инспектор Министарства културе (1993–1996), а од 1996. године ради у Министарству просвете као школски надзорник за наставу српског језика и књижевности, односно саветник за обезбеђивање квалитета, просветни саветник и спољашњи евалуатор.

Објављује поезију, прозу и радове о српској књижевности 19. и 20. века. Објавио је књиге: *Пропаст Ауроре*, песме (Књижевна омладина Србије, Едиција „Пегаз”, Београд, 1993), *Змијски цар*, песме и приче за децу („Књиготека”, Београд, 1997), *Левантске посланице*, песме („Народна књига”, Београд, 1998), *Курјаче и његова школа*, монографија (Културно-просветна заједница Србије, Библиотека „Хронике села – посебна издања”, Београд, 2000), *Трајно и лажно*, есеји („Српска књига”, Београд, Рума, 2003), *Богојављење у пустињи*, песме („Веселин Маслеша”, Београд, 2005), *Источни сан*, сатиричне песме и приче („Веселин Маслеша”, Београд, 2006), *Књижевно дело Чеде Поповића* (Музеј у Смедереву, Едиција „Магистарске тезе и докторске дисертације”, Смедерево, 2008).

Магдалена Кох. Професорка је на Универзитету „Адам Мицкјевич” у Познању (Пољска), где предаје српску књижевност у Институту словенске филологије. Објавила је књиге *Путовање у времену и простору. Проза Исидоре*

Секулић (2000) и *...када сазремо као култура...* *Стваралаштво српских списатељица на почетку 20. века (канон – жанр – род)* (2007, српско издање 2012). Коауторка је књиге *Милена Павловић Барилли ЕХ ПОСТ*, Београд 2009 (поглавље: *У потрази за Миленом Павловић Барилли у српској књижевности*). Учествовала је у пројектима на Универзитету у Новом Саду „Жанрови у српској књижевности – порекло и поетика облика” и „Синхронијско и дијахронијско изучавање врста у српској књижевности” и у пројекту Министарства за културу РС „Милена Павловић Барили” – 2009–2010 године. Од 2010. до 2013. је учествовала у европском пројекту COST акција IS0901 „*Women Writers in History: Toward a New Understanding of European Literary Culture*”. Од 2011. учествује у пројекту „*Књиженство, теорија и историја књижевности на српском језику до 1915*”. Бави се родним студијама, феминистичком критиком, српском и хрватском савременом драмом, теоријом и праксом српског феминистичког есеја.

Наташа Марковић. Докторанткиња на Катедри за општу књижевност и теорију књижевности на Филолошком факултету у Београду. Од 2003. до 2008. била је главна и одговорна уредница Студентског часописа за књижевност и теорију књижевности *Тхт*. Добитница је Награде града Београда за стваралаштво младих у области науке за 2004. годину, награде „Бранко Радичевић“ Матице српске 2006. и награде „Данило Киш“ Филолошког факултета у Београду 2011. године. Од 2009. до 2010. била је заменица директора издаваштва у ЈП *Службени гласник*, а од 2011. је уредница у *Гласниковој* редакцији књига. Књижевно-теоријске текстове и преводе објављивала у значајним домаћим часописима.

Јелена Милинковић (Београд, 1981). Дипломирала је и одбранила мастер рад на на групи српска књижевност и језик са општом књижевношћу на Филолошком факултету у Београду, где тренутно ради докторску тезу: „Женска књижевност у српској периодици у првој половини ХХ века“. Бави се проучавањем српске књижевности коју су писале жене, природом и положајем *женске*

књижевности у периодици прве половине XX века и применом савремених теоријских читања на ове текстове. Била је чланица међународног COST пројекта IS0901 2009–2013 *Women Writers in History* <http://www.costwih.net/>. Учествоје у раду пројекта *Књиженство – теорија и историја женске књижевности на српском језику до 1915. године*. Координаторка је рада на бази података *Књиженство* (<http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr>) у оквиру овог пројекта. Коауторка је књиге *Двадесет жена које су обележиле 20. век у Србији 1 и 2* (НИН: Београд, 2013). Учествоје на домаћим и међународним научним скуповима, објављује научне радове у зборницима и научним часописима, као и приказе у домаћој периодици.

Нада Мирков Богдановић (Београд, 1954). Дипломирала је 1978. године на Групи за југословенску и светску књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Београду. На истом факултету је магистрирала и докторирала. Од 1995. године ради у Народној библиотеци Србије као водитељ Фонда млађих књижевних рукописа и архивалија у Одељењу посебних фондова. Радила је на више научних и стручних пројеката у Народној библиотеци Србије и учествовала на националним и међународним научним скуповима из области библиотекарства, књижевне историје и текстологије. Објавила је више радова у часописима и монографије *Хиландар у књигама* (у коауторству, 1998), *Каталог рукописне заоставштине Милоша Црњанског* (2011), *Поетика верзија путописне и мемоарске прозе Милоша Црњанског* (2013). Критички је приредила *Ембахаде Милоша Црњанског* (2010) и пети том, *Прозу, у Целокупним делима Десанке Максимовић* (2012). Од 2004. до 2009. године била је секретар и члан Управног одбора Задужбине „Десанка Максимовић“. Од 2012. године је члан Управног одбора Задужбине Милоша Црњанског и члан редакције *Гласника Народне библиотеке Србије*.

Слободанка Пековић. Научни саветник у Институту за књижевност и уметност у Београду (у пензији). Дипломирала (1965), магистрирала (1972) и докторирала (1988)

на Филолошком факултету Универзитета у Београду. На Институту за књижевност и уметност радила је на пројектима *Речник књижевних термина*, *Историја српске књижевне критике*, *Историја српске књижевне периодике*. Ауторка је следећих монографија: *Српска проза почетком 20. века* (1987), *Књижевно дело Вељка Милићевића* (1989), *Основни појмови модерне* (2002), *Исидорини ослонци* (2009), *Књижевност у функцији „принуде“* (2010). Приредила: *Научна критика компаративистичког смера* (избор, предговор, библиографије, индекс, заједно са Светланом Слапшак) (1983), *Лазар Комарчић, Два аманета*, приређивање и поговор (1984); *Јелена Димитријевић, Писма из Ниша о харемима*, приређивање и предговор (1986), *Традиционално и модерно у српским часописима 1895–1914* (1992), *Емерсон, Управљање животом*, приређивање и поговор (1977); *Михаило Петровић, Метафоре и алегорије* (приређивање, избор, индекси, напомене и поговор) (1997), *Михаило Петровић, Путописи* (приређивање, избор, индекси, напомене и поговор) (1988); *Књига о путопису* (2001), *Велимир Живојиновић Масука, Одабрана дела* (приређивање, избор, поговор, хронологија живота) (2005), *Јанко Веселиновић* (2006), *Тренуци Данице Марковић* (2007), *Исидора Секулић, Антологијска едиција Десет векова српске књижевности*, (2011), *Перо Слијепчевић, О уметностима и уметницима*, књ. 5, *Сабрана дјела Пера Слијепчевића* (2013), *Књига о Његошу Исидоре Секулић* (2014). Држала је предавања по позиву на универзитетима у Бугарској (Софија), Италији (Торино) и Немачкој (Хамбург, Берлин).

Јована М. Реба (Нови Сад, 1975). Докторирала је на Филозофском факултету у Новом Саду, Одсек српска и компаративна књижевност (2011). Циљ њених научних истраживања јесте покушај ревалоризације српске женске књижевности у периоду од краја 19. века до прве половине 20. века, из перспективе родних, феминистичких и гинеоциничких теорија. Објавила је две књиге: *Женски Исток и Запад* (2010) и *Мистицизам Јеле Спиридоновић Савић* (2011), под окриљем издавачке куће *Задужбина Андријевић*. У

оквиру издања *Службеног гласника*, колекције: *Сопствена соба*, приредила је у току 2012. године две књиге: *Чежње Јеле Спиридоновић Савић – изабрана дела* и роман Милице Јанковић: *Мутна и крвава*. Ауторка је едиције историјских сликовница за децу о династији Немањића (2013): *Ко је био Стефан Немања?*, *Свети Сава и Стефан Првовенчани*, *Краљ Милутин и Стефан Дечански* и *Цар Душан Силни*; едиције сликовница о српском добротвору Владимиру Матијевићу - оснивачу хуманитарног фонда *Привредник* (2014): *Знање је моћ!*; *Ко хоће – све може*; и „*Привредник*“: *рад, штедња и честитост*, као и коауторка мултикултурне двојезичне сликовнице *Јован и Агнеш* на српском и мађарском језику (2014). Објављује у научним часописима *Зборник Филозофског факултета за књижевност и језик*, *Свеске*, *Детињство*, *Приче* и *Филолог*. Запослена је у Влади АП Војводине

Жарка Свирчев. Докторанткиња на Филолошком факултету у Београду. Дипломирала је и одбранила мастер рад на Одсеку за српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Новом Саду. Бави се књижевном и културалном компаратистиком, студијама рода и феминистичком критиком. Књижевну критику пише за часописе *Поља* и *Свеске*. Објавила је књигу *Ах, тај идентитет!*

Деконструкција родних стереотипа у стваралаштву Дубравке Угрешић (2010).

Тијана Тропин (Београд, 1977). Дипломирала 2000. на Филолошком факултету у Београду, одсек Општа књижевност са теоријом књижевности. Магистрирала 2005. године на Филолошком факултету у Београду, одсек Наука о књижевности, са темом „Мотив Аркадије у дејој књижевности“; за рад на тези добила је стипендију ДААД-а са којом је провела зимски семестар 2002/2003. године на Универзитету Јохан Волфганг Гете у Франкфурту на Мајни. Објавила монографију *Мотив Аркадије у дејој књижевности* (Институт за књижевност и уметност, Београд, 2006) и више радова у периодици. Тренутно ради на докторској тези „Теоријски аспекти превођења књижевности за децу са становишта студија културе“. Течно говори енглески и немачки језик; пасивно познавање руског и шпанског. Преводи са немачког и енглеског (важнији преводи укључују дела Елфриде Јелинек, Херте Милер, Леа Перуца, Мартина Валзера, Густава Мајринка и Герхарда Подскалског).

Поља рада: књижевност за децу, теорија и поезика превођења, фантастична књижевност.

Запослена у Институту за књижевност и уметност у Београду од 2003. године.

ХРОНОЛОГИЈА ЖИВОТА МИЛИЦЕ ЈАНКОВИЋ³

23. новембар 1881. – Милица Јанковић је рођена у Пожаревцу, у угледној трговачкој породици: отац јој је био познати пожаревачки трговац Данило Јанковић. Породичне околности у најранијем детињству су биле веома неповољне: отац је претрпео велике финансијске губитке и довео породицу на ивицу егзистенције, што ће се одразити и на његов брак и довести до развода.

1884 – због породичних несугласица, мајка Милице Јанковић, са њом и још две ћерке и једним сином одлази од супруга Данила Јанковића и враћа се својим родитељима и брату у Велико Градиште, прекидајући све контакте са супругом. Због оваквог развоја догађаја Милица се свог оца готово није ни сећала.

до 1892 – Милица Јанковић проводи детињство, завршава основну школу и малу матуру у Великом Градишту.

1892 – 1899 – Милица Јанковић се сели у Београд где уписује Вишу женску школу. У Београду завршава и Сликарску школу, која је у том тренутку приватна образовна установа, као ученица Бете и Ристе Вукановић. Сликарску школу је завршила испитом за наставницу лепих вештина, тј. наставницу цртања. Захваљујући тадашњем министру просвете Љуби Ковачевићу постављена је за наставницу цртања у Вишој женској школи у Крагујевцу.

1900/1901 – уписује први пут руски језик на Универзитету и завршава курс код проф. Радована Кошутића, који је уочио њен таленат и упутио је на преводилачки рад.

1904 – одлази у Минхен неколико месеци где је учила вештину сликања. Међутим, Милица Јанковић није имала превише успеха у сликарству: све се завршило на копирању великих дела. Око ове године јавља се и хронични реуматизам или *туберкулоза костију*, болест која ће је пратити све до смрти и због које ће скоро двадесет година бити непокретна и везана за кревет.

³ Текст доступан на: <http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr/authors/milica-jankovic>

1906 – 1912 – проводи код сестре у селу Смољнице, одакле шаље прве књижевне радове Јовану Скерлићу у *Српски књижевни гласник*. У овом периоду (након 1909) захваљујући залагању Јована Скерлића добија посао у Београду у Другој женској гимназији.

1912 – поново уписује руски језик, али овог пута није завршила студије.

1914 – 1918 – Први светски рат је затиче у Сплиту где је била на лечењу, а окупацију проводи у Врњцима и Трстенику.

1926 – превремено је пензионисана због болести.

1926 – 1928 – проводи у Паризу на лечењу. У овом периоду, 27. октобра 1927. године, одржано је књижевно вече у великој сали Новог Универзитета, где су учествовале угледне личности тадашње књижевне сцене Павле Поповић, Сима Пандуровић, Исидора Секулић, Владимир Ћоровић, Десанка Максимовић, Велимир Живојиновић Massuka, на коме је прикупљена одређена свота новца која је послата Милице Јанковић у Париз за лечење. О овоме је остављен податак у часопису *Мисао*, књ. 25, св. 1 – 2, 1927. године где је објављен кратак извештај са ове вечери и штампан текст о ауторки и њеном стваралаштву Симе Пандуровића (као први прилог броја) који је том приликом читао. У наредном броју часописа штампана је приповетка Исидоре Секулић коју је ова књижевница читала на вечери подршке Милице Јанковић.

од 1928 – углавном је због болести везана за кревет. Лечила се у Дубровнику, Сплиту, Цавтату, Врњачкој и Нишкој бањи, Трстенику.

27. јула 1939. – у Нишкој бањи умире Милица Јанковић. Поводом њене смрти у многобројним листовима и новинама пишу се некролози и објављује се преглед њеног стваралаштва. Сахрањена је 28. јула 1939. године, у Београду, а од ње су се својим говорима опростили Владимир Ћоровић, Павле Стефановић (у име СКЗ), Драгиша Васић (у име српских књижевника), Младен Ђурић (у име југословенских књижевника), Исидора Секулић, Сима Пандуровић.

Милица Јанковић се никада није удавала и није имала децу. Током читавог живота живела је у врло скромним условима, често материјално необезбеђена.

ХРОНОЛОГИЈА РАДА МИЛИЦЕ ЈАНКОВИЋ⁴

1909 – објављује прве радове у *Српском књижевном гласнику*, који у том тренутку уређује Јован Скерлић. Прве приповетке објављује под псеудонимом Л. Михајловић. Од тог тренутка постаје једна од редовнијих сарадница овог листа. Сарадња са СКГ настављена је и након рата у новој серији овог часописа.

1913 – под псеудонимом Л. Михајловић објављује прву збирку приповедака *Исповести* у тада престижној издавачкој кући *С. Б. Цвијановића*, која је веома позитивно оцењена од стране критике. Ово је једино дело Милице Јанковић које је имало и друго издање. *Исповести* су прештампане 1922. у Сарајеву.

1914 – 1921 – објављује преводе Толстојеве трилогије *Детињство, дечаство, младост*.

1918 – објављује први роман *Пре среће*. Роман је као трећа књига едиције објављен у новопокренутој „југословенској“ издавачкој кући при часопису *Књижевни Југ* у Загребу, која је објављивала тада савремену књижевну продукцију Срба, Хрвата и Словенаца. Пре Милице Јанковић у овој значајној и престижној едицији новопокренуте „ревије“ објављене су књиге Алексе Шантића *Песме* и Иве Андрића *Ex ponto*. Предговор за роман *Пре среће* пише Бранко Машић и прве реченице његовог предговора указују на специфичности женског стваралаштва и гласе: „Књига коју напише женска рука несумњиво је за нас – књига из другог света. У њих значење речи има други смисао, други поредак; фразеологија им је мекша, једноставнија, савитљивија; реченице су им обичније, кратке, али не збијене, и тако налик на друге; па чак и у интелекцији открива се њихова женскост.“ (Машећ: 1918)

⁴ Текст доступан на: <http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr/authors/milica-jankovic>

1919 – штампа приповетку *Калуђер из Русије*, као самостално дело, у сарајевској едицији „Мала библиотека“ под редним бројем 220, у едицији у којој су штампана дела Нушића, Сремца, Шантића, С. Пандуровића, Исидоре Секулић, Јована Скерлића, али Горког, Шопенхауера, Бодлера, Флобера и других. Исте године објављује и збирку прича *Незнани јунаци*.

1920 – 1922 – почиње да објављује књижевност за децу: *Истините приче о деци и за децу* (1922), *Природа и деца. Приповетке за децу* (1922), али и књиге приповедака *Чекање* (1920), *Смрт и живот* (1922). Сама ауторка је сведочила о томе да је почела да пише за децу по позиву, када ју је током рата Зорка Л. Лазић позвала да напише нешто за децу како би она то објавила. Милица Јанковић је стварала литературу за децу све до смрти паралелно са другим видовима стваралаштва.

1921 – Зофка Кведер у Загребу приређује *Алманах југословенских жена* за 1921. годину где прештампава део из *Исповести* Милице Јанковић.

1922 – објављује роман *Плава госпођа* где обрађује веома значајну тему за женску књижевност: проблем женске прељубе. За овај роман, ауторка је касније изјавила да јој је „критика омрзла ту књигу“. Активна је сарадница часописа *Женски покрет*.

1926 – 1929 – период од 1926 – 1928 проводи на лечењу у Паризу, где је проналази и Бранимир Ћосић који је у то време радио на својој књизи разговора са писцима којима је желео да осветли период од 1918. до 1930. Б. Ћосић је разговарао са Милицом Јанковић, међутим, овај интервју није нашао своје место у његовој књизи *Десет писаца, десет разговора*, објављеној 1931. године. Ћосићеве белешке о овом сусрету приредила је и објавила тек 1967. Иванка Удовички и тиме учинила доступним веома корисне информације и сведочења која је о себи оставила сама Милица Јанковић. У овом периоду ауторка објављује *Приповетке за школску омладину I и II* (1927 и 1929), као и дело *Плави доброћудни вали* (1929).

1932 – објављује дневничку прозу *Међу зидовима*, роман *Мутна и крвава*, као и дело *Путем*. Дело *Међу зидовима* је сведочанство о болести ауторке и о њеној везаности за кревет.

1934 – 1937 – пише приповетке, углавном за децу и омладину *Зец и миш. Приче о животињама* (1934), *Жута породица и друге приче* (1935) и *Људи из скамије* (1937).

1939 – одмах након смрти Милице Јанковић, у броју *Српског књижевног гласника* од 16. августа штампана се „Библиографија Милице Јанковић“, коју је приредио Живорад П. Јовановић.

ДЕЛА МИЛИЦЕ ЈАНКОВИЋ

1. Исповести (Београд: 1913, Сарајево: 1922)
2. Пре среће (Загреб: 1918)
3. Калуђер из Русије (Сарајево: 1919)
4. Незнани јунаци (Београд: 1919)
5. Чекање (Сарајево: 1920)
6. Истините приче за децу и о деци (Београд, Сарајево: 1922)
7. Природа и деца. Приповетке за децу (Београд: 1922)
8. Смрт и живот (Београд: 1922)
9. Плава госпођа (Београд: 1922)
10. Душица (Београд: 1924)
11. Приповетке за школску омладину 1 (Београд: 1927)
12. Приповетке за школску омладину 2 (Београд: 1929)
13. Плави доброћудни вали (Београд: 1929)
14. Међу зидовима (Београд: 1932)
15. Мутна и крвава (Београд: 1932, Београд: 2012)
16. Путем (Београд: 1932)
17. Зец и миш. Приче о животињама (Београд: 1934)
18. Жута породица и друге приче (Београд: 1935)
19. Људи из скамије (Београд: 1937)

Извори за биографију и хронологију:

Иванка Удовички, „Необјављени текст Бранимира Ћосића о Милице Јанковић“, у *Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор*, књ. 33, св. 1 – 2, 1967. стр 121 – 127.

М. М. Николић, „Милица Јанковић“ у *Лексикон писаца Југославије*, II том, Ђ – Ј, Матица српска, Нови Сад, 1979. стр. 544 – 546;

Малиша Станојевић, „Животна и списатељска судбина Милице Јанковић“, *Анали Филолошког факултета*, год. 16, 1985: стр. 181 – 193.

Јелена Милинковић, *Милица Јанковић*, Књиженство, доступно на <http://knjizenstvo.etf.bg.ac.rs/sr/authors/milica-jankovic>

Јанковић, Милица. *Мутна и крвава*. Београд: Службени гласник, едиција *Сопствена соба*, прир. Јована Реба, 2012.